

„Структурно-функционална многозначност. Музикалноаналитични подходи към период и прости типове форми“¹ от Снежина Врангова-Петкова

Отзив от проф. д.н. Томи Кърклийски, специалист по музикален анализ в Национална музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“,

Пристъпвам към този значим съвременен и оригинален български музикално-научен опус от доц. д-р Снежина Врангова-Петкова, който е и обект на нейната професорска хабилитационна процедура в НМА „Проф. Панчо Владигеров“, с мисълта, че не само ще се опитам да открия накратко безспорните му научни приноси, а и ще се насоча към отворен непреднамерен творчески диалог с перспективни идеи, които той представя синтезирано. Подробното запознаване с текста на работата не само разкри пред мен нови моменти и научни факти, но и осветли по нов начин познати категориални фундаменти и методи в областта на музикалния анализ. Диалогът и сериозният, задълбочен размисъл на младата изследователка Сн. Врангова в полето на авторитетната музикалноаналитична традиция неминуемо изисква неговото понататъшно продължение и критично обговаряне.

Безспорно самото достигане до дадената актуална проблематика в областта на музикалния анализ от автора на коментирания труд вече е показателно за неговите досегашни резултатни подходи и методи на работа. Налице е самостоятелно творческо и научно-педагогическо ориентиране в сложна и нееднозначно коментирана в музикално-теоретичната област проблематика – структурно-функционална многозначност, и то в категориалната област на активно и непрекъснато сложно взаимодействия и преплитания се прости типове форми в музиката. Подобна проблематика определено обхваща както фундаментални научни аспекти, така и приложни музикално-педагогически и теоретични страни. Сн. Врангова емпирично подхожда към живата музикална материя, осмисляйки нейни вътрешни закономерности, като непосредствено ги извежда от естетически и творчески значими музикални явления в широк историко-стилов периметър. За нуждите на своята практическа музикално-педагогическа работа в НМА тя генерира и апробира разнообразни страни на структурно-функционалните подходи, изследва голямо количество музикален материал с идея да актуализира и оптимизира съответните пропедевтични процедури и етапи по творчески начини. Това е и по-цялостен процес, който може да бъде проследен чрез системна линия в научните публикации на Снежина Врангова по настоящата тема от последните години².

Тук бих искал да изтъкна, че освен като роден педагог и музикант, като талантлив учен-музиколог, активно звено от приемствената линия на българската музикалноаналитична школа и традиция, положена от проф. д.изк. Пенчо Стоянов, доц. д-р Снежина Врангова-Петкова достига до своите открития в коментирания труд чрез забележително интензивна, многопосочна и бързо развиваща се творческа работа, която във всичките си измерения носи нови резултати и открития, някои от които получили

¹ **Врангова-Петкова**, Снежина. Структурно-функционална многозначност. Музикалноаналитични подходи към период и прости типове форми. София: „Марс 09“, 2022. 220 с. ISBN 978-954-2925-51-4

² **Врангова**, Снежина. Подходи към осмисляне на структурно-функционалната многозначност в песенните форми. – В: *Алманах НМА*, година 10 (2018), с. 130 – 154. **Врангова**, Снежина. Дребните неща на фантазията. Формообразуващи рефлексии на модуса „quasi una fantasia“ в Багатела оп. 33 №7 от Бетовен. Доклад, изнесен на Пролетни четения, април 2020, НМА; **Врангова**, Снежина. Период и изречение в музикологичната категориална системност – проблеми, възгледи и динамика в историческото време. – В: *Българско музикознание*, 2021, № 2

известност извън граница. Тя вече е осъществила международни музиколожки прояви³, а нейна статия, посветена на фундаментална творба като „Пасакалия и фуга“ от големия български композитор и педагог проф. Здравко Манолов, е издадена от реферирано специализирано списание в чужбина⁴. В нашата музикално-академична общност доц. д-р Снежина Врангова-Петкова си е извоювала авторитет както чрез педагогическите си резултати, така чрез активното многогодишно сътрудничество в проекта *Алманах на НМА* и „Интегрална музикална теория“ на катедра Музикална теория в НМА, ознаменувано чрез юбилейния научен сборник, на който тя е съставител и главен редактор, издаден от Издателството на НМА през настоящата 2022-ра година. За мен конкретно от най-голямо примерно значение е практическият резултат от водената от доц. д-р Снежина Врангова докторска теза на Симеон Златков, завършила с издаването за пръв път на Вариации за пиано от Любомир Пипков и техния запис от пианиста на компакт диск заедно с други камерни творби на композитора.

Всичко това разкрива облик на зрял и самостоятелен и иновативен в мисленето си учен, който след първия си сериозен монографичен труд в областта на музикалния анализ „От песен към художествена форма в инструменталната музика“⁵ сега разгръща нови страни на своето творческо мислене в „Структурно-функционална многозначност. Музикалноаналитични подходи към период и прости типове форми“.

Още в увода е заложена централната теза на изследването – изграждане на аналитичен модел и подход, оптимален и адекватен спрямо състоянията на структурна и функционална многозначност на периода и основаните върху него песенни форми и произтичащите от това категориални проблеми при идентификацията, обозначаванията и теоретичните интерпретации на подобни явления. Действително стъпването върху отвореността и безкрайността на „музикалния универсум“, а не върху застиналата картина на типологиите на формите, кореспондира на мои търсения в някои цитирани от Сн. Врангова мои трудове. За млад учен обаче това е огромно предизвикателство. Мисля, че в случая справянето с него е категорично резултатно, последователно научно аргументирано и представлява ценно теоретично откритие. В крайна сметка Сн. Врангова съумява творчески и последователно да извлече от живата и многообразна музикална реалност нова, гъвкава и работеща актуална музикалнонаучна системност. Това тя демонстрира на различни етапи и равнища.

Рамката на етапността се формира от логическа линия в строежа на основните три глави на разглеждания труд. Първа глава – „Период и изречение в музикологичната категориална системност – проблеми, възгледи и динамика в историческото време“ – изхожда от общоприет структурен критерий и знаменател – формата период в музиката. Тя носи амбивалентността на единен историко-стилов устойчив и разпознаваем творчески тип и едновременно с това на многообразно и до голяма степен флуидно явление в творческата практика. Сн. Врангова основателно вижда и подразбира във фундаменталната характеристика на периода активна процесуална и структурна динамика, чието последователно изследване се възпроизвежда в следващите две глави.

³ Например **Врангова**, Снежина. *Современные вариации на тему "Моцарт" в "Фантазии "Амадей" для - двух фортепиано с оркестром* болгарского композитора Виктора Чучкова. – В: *Петербургское приношение Моцарту*. Сб. статей и материалов Международного моцартовского симпозиума, 14-16 апреля 2011 г. СПб.; Тверь: Твер. гос. ун-т, 2012, с. 96 – 103. <https://www.herzen.spb.ru/main/structure/inst/imtx/1378986615/1378991723/1449498324/>

⁴ **Врангова-Петкова**, С. В. „Пасакалия и фуга“ для большого симфонического оркестра Здравко Манолова – вклад в европейские музыкально-творческие традиции XX в. – В: *Вестник музыкальной науки*. 2020. Т. 8, № 2. С. 144–156. DOI: 10.24411/2308-1031-2020-10032.

⁵ **Врангова**, Снежина. *От песен към художествена форма в инструменталната музика*. София: Хайни, 2017, 326 с. Монография

Вторият етап (втора глава) индуктивно разширява проблематиката на многозначността в родово-семеината категориалност на песенните форми, като авторът многостранно изследва явленията с оглед на извличане на обособена позиция и метод за анализ. Това, което е отбелязано в заглавието на главата като изследователска стратегия, всъщност представлява сериозен сондаж на източниците на структурно-функционална многозначност на музикалните форми и на фундаменталната музикалнотеоретична концептуалност, която е призвана ги отрази. За особено значим творчески принос в разработката на този етап считам търсенето на основания на творческите решения на многозначност в общи и регионални (национални) фолклорни традиции и в открояването на възможност за индивидуално-стилова характеристичност по отношение на музикално-жанровия контекст и значения.

Третият етап (глава) на хабилитационния труд на Сн. Врангова е кулминация не само от гледна точка на интегралността на прилаганата изследователска стратегия, а и поради факта, че именно този етап отключва напълно значимостта и дълбочината на фундаментално-научната и на приложно-научната страна на изследването. Изборът на обект – кръг от багатели в Бетховеновото творчество – дава възможност за онагледяване и проследяване на музикално-технологични обекти до най-малки детайли, и същевременно изгражда обобщаващ поглед върху цяла една жанрова традиция с нейните присъщи взаимодействия и динамика. Особено приносно и оригинално е творческото изследване на модуса „*quasi una fantasia*” в работата на Л.В. Бетховен по отношение на резултативната структурно-функционална многозначност на формата на миниатюрата. Това представлява научно откритие с голям потенциал и стойност, с която нашата музикалнонаучна мисъл с право може да се гордее.

Бих желал обаче накратко да коментирам и равнищата и пластовата структура на труда на Снежина Врангова, в която виждам своеобразен изследователски „симфонизъм“. Той се състои в последователното полагане в споменатите общи етапи на изследването на отделни проблемни моменти, които постепенно се съединяват във формиране на цялостна концептуална идея.

Например във взаимосвързаните равнища на музикално-критичния научен дискурс и прецизната терминологична работа, която успоредява множество различни концептуалности с оглед на постигане на съвременна, актуална и работеща музикално-теоретична база и категориалност, Сн. Врангова коментира теорията на периода – синтактичните модели *Fortspinnungstypus* и *Liedtypus* в теоретичната концепция на Вилхелм Фишер и свързани с нея методология и типове тематично оформяне, както и застъпвания и взаимодействия в оформянето на представи за период в музиката чрез възникнали понятия за *Satz/Sentence* във възгледи на Арнолд Шьонберг, Ервин Рац, Клеменс Кюн и Уилям Каплин и др.

Подобни достигнали до днес отделни натрупани теоретични представи и възгледи определено актуално се остойностяват и заживяват чрез гравитиращите към множественост значения на структурно-функционалната теория в музиката, които Сн. Врангова последователно прилага и интерпретира в изследването си. Подобна интерпретация чрез научно-глобализиращо значение на дадената теория сменя до голяма степен противостоеенето между „историческо“ и „съвременно“ и разкрива непрекъснато отворени актуални пътища към проникване до най-дълбоки значения, истинност и системност на музикалните явления. Всичко това според мен би допринесло за осъвременяване в инструктивните подходи в педагогическата работа и перспективно би развило учебните програми и планове по музикален анализ в НМА.

Като музикант – изследовател и педагог – Сн. Врангова безпогрешно разпознава в творческите процеси и колизии най-висшето равнище, в която музиката се разкрива като единност в проявление на род изкуство. Мога само да приветствам подобно ценно

музикалноаналитично разбиране и стратегия, при което погледът е насочен към големите открития и постижения на музиката, към нейния контекст, значения и разностранна приложност. И ако на пръв поглед поразително при това е, че именно „дребните нещица“ в миниатюрните Бетховенови багатели бележат подобно извисяване, то тук може да се припомни, че релативността в представите за света е движила човечеството от откритията на Льовенхук, та чак до удивителните научни картини на Вселената, разкрити от телескопите „Хъбъл“ и „Уеб“ днес.

В заключение мога да допълня, че съвсем наскоро, наблюдавайки отблизо ярка и спонтанна музикално-педагогическа изява на доц. д-р Снежина Врангова-Петкова със студенти от НМА „Проф. Панчо Владигеров“, установих органично единство между начините, по които тя изследва музика, по които я преподава, както и по които музицира на пианото. Както и единство по отношение на нейните високи личностни и творчески потенциали, отдадени на каузата на музиката.

Ето защо, върху основа на всичко изложено дотук считам, че доц. д-р Снежина Врангова-Петкова действително е напълно подготвена и е достойна да бъде истински български професор – учен, педагог, личност – воден от знания, посветеност и призвание, от дарба, вдъхновение и от съзнание за значимата си обществена мисия. Професор – необходим и ценен за нашата музикална Алма Матер и за съвременното българско музикално образование и наука.

София, 8 декември 2022 година

Томи Кърклияски